Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Titel:	Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter II, stk. 1
Citation:	”Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter II, stk. 1”, i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 2, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-30, anm. nr. 1-447, dækkende 14.09.71-13.09.72*, Kanneworff, 1772, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-4_002-shoot-workid4_002_001.pdf (tilgået 23. april 2024)
Anvendt udgave:	Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 2, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-30, anm. nr. 1-447, dækkende 14.09.71-13.09.72
Ophavsret:	Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.
	Læs Public Domain-erklæringen

Fortegnelse paa alle de Skrifter, som siden Trykfriheden ere udkomne; Hvorved findes anført, hvor de sælges, hvad de koste, og hvor mange Ark de indeholde. Med en kort Erindring om et hvert Skrift.

Anden Aargang

fra 14 Septembr. 1771. Første Stykke.

Kiøbenhavn, 1771.

Tilkiøbs hos KANNEWORFF i Silkegaden i No. 66.

2

Erindring. Vi have sluttet den første Aargang af vores Fortegnelse med de Skrifter, som ere udkomne til den 14 September 1771, og begynde fra samme Dato vores anden Aargang, for endog derved at holde denne merkværdige Epogve i Erindring. I Henseende til Fortegnelsen selv have vi allene dette at erindre, at vi fra Begyndelsen havde foresat os allene at anmælde de Skrifter, som kunde synes foranledigede af Trykfriheden, men det varede ikke længe førend vi erfarede, hvor uvist og vanskeligt det var altid at bestemme dette, og derfor strax besluttede at indføre alle udkommende Skrifter uden Forskiel; ja vi have endog giort det til vores Pligt, saa meget mueligt, ikke at forglemme eller udelade et eneste Skrift. I Henseende til den korte Underretning og Dom vi giver over de anmældte Skrifter, da er vores Hensigt dermed fornemmelig, at advare de Læsere, som ikke finde deres Regning ved at kiøbe alle udkommende Skrifter uden Forskiel, fra at lade sig bedrage af Titlerne, som ofte ere saa meget uefterretlige. De Læsere, som ikke finde sig fornøiede med den Korthed vi ere nødsagede til i vore Efterretninger, ville vi henvise til vores lærde kritiske Journal, hvis Plan tillader større Fuldstændighed. I øvrigt affectere vi ikke nogen Lærdom, eller Infallibilité i vore Domme; men ansee dog denne Fortegnelse, endog som et blot Catalogus over de Skrifter, denne frugtbare Tid frembringer, at være nogen Nytte for Eftertiden.

3

No. 1. Et Par Ord til Frakken og Anti-Frakken, i Anledning af den udkomne Piece: Jeg ligger for Døden, kom og beret mig, hvoraf den eene letsindig har attaqveret Geistligheden, og den anden begrædelig forsvaret dem. Trykt efter Begiering. Kiøbenhavn, 1771. Sælges hos Kannevorf i Silkegaden No. 66 for 6 Skilling, stor 1 1/2 Ark i 8vo.

Forfatteren har, for at qvæle den ufordragelige Skrivesyge hos den første, og den ynkværdige Iver i at giendnve hos den sidste vildet efterligne som sit Mønster den muntre og vittige Rosentorne mod Skribenten Junior Philopatreias. Indfaldet og Sammenligningen er ikke urigtig truffen; thi disse Skrifter hører ufeilbarligen blant de aldeles unyttige, lumpne og taabelige, som en nedrig Vindelyst og Ondskab i dette Aar har bragt

4

tit Lyset; men saa rigtig som denne Sammenligning kan være, saa urigtig maa det synes, naar Forfatteren vilde ansees med de samme Øine , som Rosentorne; thi dennes muntre Vittighed er intet mindre end Forfatterens Deel, og han kunde med en god Samvittighed have afslaget de got Folk deres Begiering, som raadede ham til at lade den trykke; thi saa slette Forsvar trænger Kiøbenhavns Geistlighed ingenlunde til: de forsvarer sig nok selv, naar det giøres nødig; men Angreb af den Art fortiener det ingenlunde.

No. 2.

Den nu herskende Religions 1) Beskaffenhed, 2) Lighed med den sande, 3) Mangeler, 4) farlige Følger. Kiøbenhavn, 1771. Trykt og findes tilkiøbs hos August Friderich Stein, boende i Skidenstræde, for 10 Skilling, stor 4 Ark i 8vo.

Forfatteren har efter vore Tanker ganske got og naturlig skildret den nu herskende Religion, bestemt dens Begreb, udviklet dens Kiendemærker, viist dens Liighed med den sande, dens Mangler og farlige Følger; men des mere uhældig har han været i at veilede sine Læsere til en rigtig og nøjagtig Kundskab i den sande Religion, — saa længe han taler i den lastende Tone er han næsten

5

allevegne tydelig; men aldrig saa snart begynder han paa den undervisende, førend Utydelighed og Urigtighed i Tankerne bliver herskende. Nogle Udtryk synes ikke heller at være vel valgte, for Ex. ved Guds

Aands Overbeviisning at komme paa Knæerne, o. f. v. ei heller kan Forfatterens Ustadighed og Mangel paa Bestemmelse, naar han Side 8 og 9 taler om Smagen og Følelser, og Side 14 om naturlige Gierninger, andet end mishage os, ei at tale om den Uforstaaelighed og Mørkhed en lastværdig Misbrug af figurlige Talemaader har udbredet ov Afhandlingen, see Side 18. 37. 38. og en mystisk Stiil han fører , naar han taler om Naadevirkningerne, for Ex. at Gud har iført sig sin Søns Lydighed,, Side 54 og 22.

Christus i Ordet gaaer imellem de Troendes Troe, og Gierningerne. Vi

savne og den Nøjagtighed i at vælge og anføre Beviisstæder for sine Sætninger, som dog saadan et Skrift fornemmelig burde udmærke sig ved. Han tager for Haanden, ubekymret om deres Gyldighed eller Ugyldighed, see Side 23 og 28. En Tanke kan vi ikke bare os at laane af Forfatteren, for at fremlægge den for vore Læseres Øine, Side 27. siger han: "Sadducæerne ligne vore Tiders friere Theologer, fom ei hænge saa nøie i Lærdommens Form; men tage sig een Frihed efter den anden i at forkaste og forandre af

6

Bibelen, hvad dem got synes." Dømmer her, om han ikke fægter med blotte Skygger? Saadanne Theologer har vi (som vel er) endnu ikke havt, uden han dermed vil pege paa de Sprogkyndige iblant Theologerne, der ei undser sig ved at forkaste urigtige Beviisstæder; men opsøge og forklare de rigtige. Af disse kan der aldrig være Mængde stor nok, og Forfatteren er vist ikke een af dem, ellers havde han ikke vævet saa dristig til at anføre sin Bibel urigtig, og i Utide. Afhandlingen sluttes med et Kapitel, som fører den Titel: Dm sande Gud; og bliver et Mønster paa den Utydelighed, der reiser sig af en ynkelig Anvendelse af Skriftens uegentlige og billedrige Sprog, i hvilket Vildfarelser saa ofte blive indsvøbte, for at giøre dem ukiendelige, og give dem Navn af skriftmæssige Sandheder.

No. 3.

Lygte i Faarestien til at kiende Hyrderne; men vogte sig for Røverne i Christi Menighed, ved Christian Ziegerer, Præst til Grusch i Graubundter Land. Af det Tydske i det Danske oversat. Kiøbenhavn, 1771. Trykt i det kongelige Universitets Bogtrykkerie hos A. H. Godiches Efterleverske, ved F. C. Godiche. Sælges i No. 8. paa Børsen, og paa Veisenhusets Boglade for 8 Skilling, stor 2 Ark i 8vo.

7

Denne Lygte har en lysende Klarhed lige med de saa kaldede Lygtemænd. Paa den Tid, da Christendom og Religion bestod i at Hælde med Hovedet, kunde den maaskee giort den forønskte Virkning hos dem, der vare begavede med der indvortes Lys; men nu troe vi det ikke. Ved Oversættelsen synes der at være skeet en Forvandling med denne Lygte, nemlig, at den fra et Speil at see i, er bleven til en Lygte at see ved, formodentlig i Anledning af den udkomne Piece: Ulven i Faareskindet., for derved at skaffe den Afgang.

No. 4.

Philopatreias tredie Anmærkning om

Geistlighedens Indkomster med andre nye Anmærkninger formeeret og fra Landet indsendt af P. B. G. — — en qvo discordia

Cives perduxit miseros — Virgil. Kiøbenhavn, trykt hos P. H. Høecke 1771, og sælges saavel der, som paa Stadens Boglader, for 6 Skilling, stor 1 5/8 Deel Ark i 8vo.

Billigen har Hr. G. befrygtet, at disse kritiske og exegetiske Anmærkninger ikke skulde, efter saa mange udkomne Giendrivelser mod Philopatreias, i sær den tredie Anmærkning, blive anseet for Hans eget Vittigheds Verk, og derfor søgt at betage Læseren denne til Skriftets Læsning

8

mueligen medbragte Fordom ved følgende Forerindring.

" Efter saa mange mod Philopatreias udkomne Besvarelser og Igiendrivelser maatte vel dette Svar synes overflødigt. Tvende Ting meener jeg dog kan enten billige eller dog undskylde mit Foretagende, nemlig 1) at disse Anmærkninger langt fra at være tagne af andres Arbeide, Har baade været forfattede og til Trykken færdig, førend noget Stykke af de andre Besvarelser vare mig bekiendte; men ere ved en uventet Forhindring hidtil fra Pressen opholdet. 2) At der mueligt kan være levnet noget af de forige Forfattere til Philopatreiases Besvarelse, helst da ingen, det jeg veed, har igiennemgaaet alle hans Sætninger, hvoraf nogle befindes endnu at have Yndest hos visse endog fornuftige Folk. Da jeg nu allene har holdt mig til det Stykke om Geistligheden, og ikke ladet nogen Deel af samme Stykke blive ubesvaret, formodes det, at disse Blade vil endnu kunde finde Læsere, og, om de skulde indeholde noget Got, det da ikke foragtes, fordi brave Mænd har fornuftigviis kundet falde paa een og anden Tanke med mig, og have kun ved en Hændelse forekommet mig i at faae deres Tanker ved Trykken bekiendtgiort."

9

Uagtet denne oprigtige Forsikring kunde vi dog ikke sige Forfatteren fri for Mistanke, allerhelst, da Pbilodans, Philalets og fleres grundige Giendrivelser i dette Stykke for længe siden knude være komne til L*U*nd.

No. 5.

Sandsigerens. Betænkning over den Piece:

Jeg ligger for Døden, kom og beret mig; — da den blev af ham igiennemseet, rettet, forbedret, besvaret, og siden til Trykken befordret. Kiøbenhavn, 1771. Trykt hos Johan Rudolph Thiele. Sælges paa Børsens Boglader, hos Kannevorf i Silkegaden No. 66, og Bogtrykker Thiele i store Helliggeiststræde for 6 Skilling, stor 1 1/4 Ark i 8vo.

Denne saa dristige Sandsigere burde vist paa en skarpere og eftertrykkeligere Maade have affærdiget sin Contrapart; nam hic Rhodus!

men man seer heraf, at Sandsigeren er just ingen stor Polemicus; dog Giendrivelserne kan vel endelig være Beskyldningerne værdige; thi disse røbe alleneste Ondskab og Dumhed.

No. 6.

Jeremiæ Brev imod den Hykkelske Afguds Præst, som taler i Magazinet No. 73. skrevet

10

til Forsvar for den redelige Sandsigere, til Opmuntring, Trøst og Troskabs Bestyrkelse for de danske Israeliter, som endnu leve i Coujoneriets Fængsel. i Babylon. Krobenhavn, 1771. Trykt og findes tilkiøbs hos A. F. Stein, samt paa Børsens Boglader, oa hos Kanneworf i Silkegaden No. 66 for 6 Skilling, stor 1 1/2 Ark i 8vo.

Det hele første Ark af Skriftet gaaer ikke ud paa andet, end at forsvare Sandsigeren, samt hans Skrift saavel mod alle i Almindelighed, som mod en vis Modstandere i Patriotiske Magazin No. 73. i Særdeleshed, og vi kan ogsaa sige, at de i Henseende til Grovheder ikke blive hinanden noget skyldige; — men i det sidste halve Ark udlader Forfatteren sig i en høist fornærmelig og dumdristig Tone imod Regieringen og dens Anstalter, og vi tør sikkert spaae, at dersom Sandsigerens udlovede Hefter skulde smage af tzen Suurdei, ville de bringe farlige Følger for denne hidsige Skribent; men de døe vel i Fødselen; thi nu er Trykkefriheden indskrænket.

No. 7.

Tanker ved Synet af de mennesselige Elændigheder.— En Riig og en Fattig mødte hinanden; men Herren giorde dem beg-

11

ge. — I Kiøbenhavn den 21 April 1771. Trykt hos A. F. Stein, og findes hos hannem tilkiøbs, samt paa Børsens Boglader, og' hos Kannevorf i Silkegaden No. 66 for 4 Skilling, stor 1 Ark i 8vo.

Skriftet indeholder en Samtale imellem en Riig, under Cleons Navn, og en Fattig under Navn af Solim. Nogle Steder af dette Stykke ere ret smukke og rørende, indklædte i en behagelig Høihed; men ikke sielden spænder Forfatteren Buen alt for stærk, saa man øiner hans Indbildningskraft, alt for høit opsvinget over sin Sphære, ligesom i en Besvimmelse.- Side 4. heder det: "Da din Viisdom udviklede mig af mit raae Intet, og tillod mig at see din Verden, denne merkværdige Klode, gav mine forvirrede Graad noksom tilkiende, at min Siæl desværre havde tabt de glade Evner, at beundre din Viisdom saaledes, som jeg burde." Dette er en meget fattig og urigtig Tanke; skulde Børn ikke ogsaa kunde have grædt, om Menneskene aldrig havde

faldet? Det er jo en Følge af den dyriske Indretning, at de lige saavel da, som nu, kunde enten af Hunger, Tørst eller deslige have følet Smerte, og følgelig da de ikke kunde tale, vilde de med Graad have tilkiendegivet deres ubehagelige Følelser. — Desuden, hvorledes skulle vi antage

12

Børnenes Graad, som en Bedrøvelse over at de have tabt Guds Billede? — En stor Urimelighed! — de

have vel dog ikke medfødte Begreber, og de besidde vel ikke endnu Evne til enten at tænke eller slutte? Side 13. qiør Cleon et Spørsmaal til Solim: Om han ikke kunde ønske eller længes efter at komme i den Riges Tilstand:' hvilket besvares med Nei; men vi troe dog, at der gives kun meget faa Fattige, som vilde nægte dette. — Endnu Side 15. forekommer en Urigtighed; Cleon siger til Solim, at han opvakte med sin Nøisomhed og Rolighed Misundelse hos ham; men vi spørge, Hvorfor det? Naar den Rige er af den Karakter, som han tilstaaes af Begyndelsen, "en riig Adelsmand bekiendt ved sine dydige Fornemmelser og ædle Handlinger," — saa kan vi ikke billige den Tanke, Riigdom er jo Himmelens Gave, en Velsignelse i Livet, et Middel til at giøre mange andre lykkelige, naar den besiddes af et ædelt og dydigt Hierte.

No. 8.

En af sit Indhold ligesaa besynderlig, som af sin Følge vel bekiendte Convent-Prædiken, holden for N. N. Herreds Geistlige i Sjællands Stift over Texten 1 Cor. 3. v. 8. af Studioso S. — b. — j. Trykt i Kiøbenhavn. Sælges paa Børsens Bogla-

13

der, hos Kannevorf i Silkegaden No. 66, Løwe i Myntergaden, og Hr. Eeg paa Re: gentzen for 6 Skilling, stor 1 1/2 Ark i 8vo,

Indholdet kan vi slet ikke sige er saa besynderlig, og Følgen er os aldeles ubekiendt; men vi kan sige med Sandhed, at Titelen er saa vemmelig og urimelig, at Philodaneias selv ikke skulde have giort den bedre. — Men for at give vore Læsere et Begreb om denne Convent-Prædiken, som paa Titelbladet giøres saa merkværdig, behøve vi næsten kuns at fremvise Hovedsætningerne, som ere hinanden ganske modsatte: 1) Forskiellen eller Uliigheden imellem Ordets Lærere. 2) Liigheden eller Overeensstemmelsen iblant de samme. — Var denne Prædiken holdet i et af de forige Aarhundrede, kunde vi tilgive saadanne Feil; men Hvorfor vil en Forfattere nu røbe sin usle Smag uden Nødvendighed? — af disse hver anden modsigende og stridige Sætninger flyde ogsaa mange Modsigelser hist og her, see Side 21. hvilket man dog maa regne for en slags Fuldkommenhed, at det ene kan svare til det andet. Et Sted kan vi endnu ikke lade ubestraffet, Side 15. hvor det heder: "Den ene (Lærere) kan ikke formedelst sin megen Erudition og Lærdom prætendere eller paastaae noget Fortrin for den anden," men vi tænke ganske anderledes: Skulde Lærdom & c. ikke give en Lærere noget

14

Fortrin, hvorfor skulde han da ved saa megen Møie og Bekostning forskaffe sig den? — Vi følge Forfatteren; "Thi i saa Fald kunde Apostelen Paulus ogsaa gierne have ladet sig kalde: Doctor Paulus, og paastaaet et Fortrin for Peder, og Apostelen Peder kunde ligeledes ladet sig kalde Mester Peder." Læseren kan heraf stutte, at Forfatteren er sig selv liig overalt. Næsten skulde man troe, at denne Prædiken er kommen for Lyset, for at betage Publicum en ufordeelagtig Tanke om Magister Klerkerups Prædike-Talent, hvorpaa han kunde befrygte det at være bragt ved at have læst Beretningen om Junior Philopatreias Død og Begravelse. — Men hvorfor fik man da ikke hellere en Liigprædiken i Trykken?

No. 9.

En evangelisk Lærers Egenskaber og

Pligter, forestillede udi en Prædiken, holden i Budolphi Kirke i Aalborg ved Indvielsen til Præste-Embedet den 21 August 1771, af Magister Nicolai Edinger Balle, Sognepræst til Kiettrup og Gistrup Menigheder i Vester-Hanherred i Aalborg Stift. Aalborg, 1771. Sælges hos Kannevorf i Silkegaden Ny. 66, og hos Hr. Kierulf paa Regentzen for 10 Skilling, stor 2 1/4 Ark, Med. 8vo.

15

Denne smukke Tale, som er holden i saa hellig og vigtig en Forretning, er baade sin berømmelige og indsigtsfulde Forfattere saa og Forretningen aldeles værdig. Vi behøve her ikke at sige mere til dens Roes, end at henvise Læserne til det 32 Nummer af den kritiske Journal, hvor en Disputats, som Hr. Magisteren har holdt i denne Sommer paa Collegio Mediceo, er med den fuldkomneste Berømmelse bleven anmældet, og nærværende Prædiken kan ikke andet, end fornye den fordelagtigste Tanke hos alle Lærdoms Elskere. At Hr. Balle bliver et af de ægte og klareste Lys i den theologiske Cirkel, hvad enten man vil betragte ham, som

Præst, eller (om vi maatte smigre os i dette Haab) som akademisk Lærer. Talen taaler ikke vel noget Udtog, og vi tænker og, at enhver som kiender Hr. B. Fortjenester gierne forskaffer sig den Heele. Stilen er reen og jevn, saaledes som vi troe den bør være i hellige Taler, den holder Middelveien imellem det overdrevne Høie og Kunstlede, og det Matte og Slæbende. Hr. B. Har tilskreven de høiærværdige: Biskoppen i Aalborg og Viborg Stift denne sin Tale med saa stor Beskedenhed og fornuftig Frihed, at den burde tiene til et Mønster for Skribentere, som ville skrive til deres Mæcenater. Det er Ære nok, siger Hr. B., for en Be-

gyndere, at hans ufuldkomne Forsøg dog uden Mishag kan læses af lærde og fornuftige Mænd. — Man regne mig ikke til Last, at jeg tænker saa fordeelagtigt om denne Prædiken. I mine Øine er intet saa nedrigt, som at tilbetle sig Læserens Bevaagenhed, i det man idelig beder om Forladelse for sine Feil, og undskylder sig med Mangel af bedre Indsigt. Hvorfor er man da uforskammet nok til at bebyrde Læseren med sine Skrifter, naar man er heel overbeviist om, at de ikke fortjene nogen Bifald? Fornuftige Skiønnere bestemme nok Verdien selv, uden at lade sig forblinde af en krybende Forfatters forstilte Ydmyghed," —

No. 10.

En norsk Matroses Tanker over den Vanskelighed at faae Kongen i Tale, skrevet til Trøst for sine Brødre. Kiøbenhavn, 1771. Trykt og findes tilkiøbs hos Joh. Rud. Thiele, boende i store Helliggeiststræde, saa og hos Kannevorf i Silkegaden Silkegaden for 4 Skill., stor 1 Ark i 8vo,

For at være skreven af en Matros, kan dette Stykke til Nød gaae an. Det indeholder megen Grovhed, Dumhed maa man undskylde, i Betragtning af Forfatteren.

(Fortsættelsen følger.)